

Talousarvion laadintaohjeet vuodelle 2025

Vuoden 2025 talousarvion laadinnassa on jatkettava viime vuosien tavoin varovaisuusperiaatteen noudattamista, vaikka vuosikate tulee taloussuunnitelman arvion mukaan olevaan riittävällä tasolla. Huomioitavaa on kuitenkin, että verotulot ja valtionosuudet tulevat tämän hetken arvion mukaan kasvamaan taloussuunnitelmasta noin 1 161 000 euroa. Valtionosuudet kasvavat noin 747 000 € ja verotulokertymä kasvaa noin 414 000 euroa taloussuunnitelmaan verrattuna. Valtionvarainministeriö on arvioinut Vaalan kunnan ensi vuoden valtionosuuksien suuruudeksi 6 147 000€. Vuoden 2025 riskinä on vielä valtionosuuksien voimakas lasku, joka liittyy valtion talouden tasapainotukseen. Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohtina ovat vuoden 2023 tilinpäätös ja vuoden 2024 toteuma. Vaalan kunnan vuoden 2023 tilinpäätös oli ylijäämäinen noin 591 000 euroa. Kumulatiivista ylijäämää on taseessa noin 5,5 miljoonaa euroa.

Kuluvan vuoden tulos on maaliskuun loppuun mennessä noin 265 000 euroa ylijäämäinen. Tuloksessa ei näy osa palkkatuen maksatuksista sekä työllistämishankkeen alkuvuoden ulkopuolista rahoitusta. Tuloksen perusteella kuluvan vuoden talousarviossa pysyminen näyttää mahdolliselta. Talousarviossa tilikauden ylijäämän arviointiin olevan noin 615 000 euroa. Toimintatuotot ovat toteutuneet alkuvuonna 2023 selkeästi talousarviota pienempänä (21,5 %) ja toimintakulut ovat alittaneet 0,5 % talousarvion.

Jotta vuoden 2024 toiminnan tulos toteutuisi talousarvion mukaisena, edellyttää se edelleen tiukkaa talouskuria. Viimeisen verotuloennusteen mukaan meneillään olevan talousarviovuoden verotulot kasvavat noin 729 000 euroa budjetoidusta. Tähän suurin vaikuttava tekijä on kiinteistöverojen kasvu. Henkilöstökulujen kehitys loppuvuodesta on myös merkittävässä asemassa talousarviossa pysymisen kannalta. Maaliskuun lopun tilanteen mukaan henkilöstökulut alittavat tasaisen kertymän noin 1,3 %. Touko-kesäkuussa palkkoihin tulee yleiskorotus, joka on 2,27 %. Sen lisäksi jaetaan järjestely- ja kehityseriä yhteensä 1,73 %. Lähivuosille on luvassa aikaisempia suurempia työehtosopimuksen mukaisia palkankorotuksia. Mahdollisia uusia rekrytointeja tulee harkita huolellisesti. Eläköityvien työtehtävät tulee arvioida tarkkaan; tilalle rekrytoidaan korvaava työntekijä, tehdään yhteistyötä naapurikuntien kanssa, tehtävä hoidetaan olemassa olevalla henkilöstöllä tai näiden yhdistelmällä. Lyhyisiin, alle kolmen päivän poissaoloihin otetaan sijaisia vain osastojohtajia kuultua.

Tiukkaa talouden seuranta tulee jatkaa myös vuonna 2024. Tällä hetkellä yksi suurimmista kunnan taloutta rasittavista tekijöistä on edelleen kunnan kiinteistöjen korjausvelka ja joidenkin huonokuntoisten kiinteistöjen suuri tasearvo. Sisäilmahaasteet ja korvaavien tilojen järjestely / remontoiminen tuovat myös taloudellisia kustannuksia.

Maaliskuun tuloksen mukaan kunnan toimintatuotot alittavat tasaisen kertymän noin 81 000 eurolla. Toimintakulujen alitus tasaiseen kertymään verrattuna on 67 000 €.

Koska vuoden 2024 talousarviota ei voida käyttää talousarvion laadinnan pohjana, nettoraamia ei aseteta. Jokaista osastoa tullaan tarkastelemaan erikseen ottaen huomioon joko vähenevä tai kasvava palvelutarve. Jokaisen vastuualueen tulee laatia talousarvio tarkasti verraten sitä vuoden 2023 tilinpäätökseen ja arvioon vuoden 2024 tuloksesta. Kunnan tulopohjaa on vaikea arvioida, koska valtionosuudet selviävät vuodelle 2024 tämän vuoden syksyllä. Ensi vuoden valtionosuuksiin liittyy hallitusneuvotteluissa leikkauspaineita. Osastojen kuluja tarkastellaan kriittisesti. Mahdollinen kulujen nousu täytyy perustua hyvinvoinnin ja / tai elinvoiman nousuun ja sitä kautta tulevaan

budjettipaineen helpotukseen. Budjetin nousua voidaan perustella myös lakisääteisten tehtävien hoitamisella. Talousarvioon tulevat hankinnat tulee esitellä johtoryhmälle ja luottamushenkilöille. Hankinnoista pidetään tarvittaessa yleinen infotilaisuus alueen yrityksille. Talousarvion tulee pohjautua uuteen kuntastrategiaan. Tämän hetken talousarvion valmisteluun liittyy epävarmuutta ja talousuhkia, joten tässä vaiheessa vuotta kannattaa pidättäytyä päätöksistä, joilla vähennetään toimintatuottoja ja / tai lisätään kuluja. Johtoryhmä valmistelee alustavan talousarvion kunnanhallituksen 1. käsittelyyn, jossa kunnanhallitus antaa ohjeet talousarvion jatkokäsittelyyn.

TULOJEN KEHITYS

Verotus

Toukokuussa päivitetyn verotuloennusteen mukaan Vaalan verotulot ovat kuluvana vuonna 8 406 000 euroa, mikä on noin 729 000 euroa suurempi kuin talousarviossa. 20223 tilinpäätökseen on kirjattu verotuloja noin 8 492 000 €

Veroennusteen mukaan Vaalan verotulot vuodelle 2025 ovat noin 8 530 000 €. Verotulot nousevat taloussuunnitelmaan nähden noin 853 000 eurolla. Taloussuunnitelmassa vuodelle 2024 on arvioitu verotuloja 7 677 000 euroa.

Vaalan kunnan tuloveroprosentti on 8,30 vuonna 2024. 0,1 tuloveroprosentin tuotto on noin 42 000 euroa. Tulopohja-arvio riippuu paljolti talouden suhdanteista ja työssäkäyvien ja eläkettä saavien asukkaiden määrästä.

Valtionosuudet

Viimeisimmässä ennusteessa valtionosuuslaskelmassa vuodelle 2024 on arvioitu valtionosuuksia kertyvän noin 5,4 miljoonaa euroa, joka on noin 175 000 euroa vähemmän kuin talousarviossa. Vuoden 2023 tilinpäätökseen on kirjattu valtionosuuksia noin 5 191 000 euroa.

Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan valtionosuudet vuodelle 2025 ovat noin 6 147 000 euroa. Taloussuunnitelmassa vuodelle 2025 on arvioitu valtionosuuksia noin 5 400 000 euroa. Vuoden 2025 valtionosuuksien arvioidaan siten nousevan noin 747 000 euroa taloussuunnitelmasta. On huomioitavaa, että vuoden 2025 valtionosuuksissa te-palveluiden siirtyminen työllisyysalueiden ja kuntien vastuulle kasvattaa Vaalan valtionosuutta mutta työllisyyden hoidon kulut ovat valtionosuutta suuremmat..

Verot ja valtionosuudet yhteensä

Kuluvalle vuodelle 2024 valtionosuudet ja verokertymä ovat viimeisimmissä ennusteissa 1 301 000 euroa suuremmat kuin talousarviossa. Vuodelle 2025 verotulot ja valtionosuudet ovat yhteensä noin 14 677 000 €. Tämä on noin 1 161 000 euroa enemmän kuin taloussuunnitelmassa. On kuitenkin huomioitava valtionosuuksien vaikea ennustettavuus vuodelle 2025, koska siihen liittyy valtion säästöpainet.

Palvelumaksut ja muut tulot

Palvelumaksuissa tulee pyrkiä ottamaan huomioon kuluttajahintaindeksin mukainen muutos. Vuoden 2025 kaikkien palvelumaksujen taso tulisi vastata yleistä elinkustannusten kasvua. Palvelumaksuissa mahdollinen nousu on määriteltävä palvelukohtaisesti.

Tulot tulee laskea tulokohtaisesti vuoden 2023 ja 2024 toteuman perusteella. Tavoitteena on mahdollisimman oikea tulotaso.

Tonttien myyntitulo budjetoidaan nollassa ja tulot kirjataan teknisen osaston alle. Metsänmyyntitulot arvioidaan metsänhoitosuunnitelman mukaan.

MENOT

Henkilöstökulut ja palkkaus

Nykyisten kunnallisten virka- ja työehtosopimusten mukaan touko-kesäkuussa 2024 tulee voimaan useita eri korotuksia; (2,27 % yleiskorotus sekä järjestely- ja kehityseriä jaetaan 1,73 prosentin verran). Vuoden 2025 osalta on päätetty, että helmi- ja kesäkuussa jaetaan järjestely- ja kehittämiseriä yhteensä 0,8 %. Voimassa oleva työehtosopimus päättyy 30.4.2025, jonka vuoksi on vielä epävarmaa arvioida muita tulevia korotuksia. On kuitenkin syytä varautua tuleviin uusiin korotuksiin.

Lopulliseen budjettiin palkat tulisi laskea mahdollisimman tarkkaan sopimusaloittain, jotta vastuualueen palkkamenot olisivat oikein. Palkkamenojen budjetoinnissa tulee huomioida henkilöstömuutosten kustannusvaikutukset ja mahdolliset kokemuslisien kertyminen. Näin ollen vuoden 2025 henkilöstökulujen laskennassa korotetaan vuoden 2025 palkkoja 3 %. Sijaismäärärahojen tarvetta voi arvioida edellisten vuosien ja ennusteen perusteella. Sairaspoissaolojen ja sijaisten käytön tarpeen väheneminen tulee olla tavoitteena kaikilla osastoilla, joten panostuksia työhyvinvointiin on suositeltavaa suunnitella.

Keva on laskenut arvion vuoden 2024 työnantajakohtaisesta palkkaperusteisesta eläkemaksusta. Lopullinen palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2025 vahvistetaan loppuvuodesta 2024. Keva laskuttaa palkkaperusteisen eläkemaksun tulorekisterin kautta ansaintajärjestelmään rekisteröityneiden ansioiden perusteella kuukausittain. Kirjanpidossa ei tarvitse erotella palkkaperusteista eläkemaksua ja työkyvyttömyyseläkemaksua omille alatileilleen, koska työkyvyttömyyseläkemaksu on osa palkkaperusteista eläkemaksua. Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijän eläkemaksun. Työntekijän eläkemaksua ei laskuteta erikseen, vaan se sisältyy palkkaperusteiseen eläkemaksuun.

Sosiaalivakuutusmaksut (2025)	%	Tili
Sairausvakuutusmaksu	1,73	4150
Työttömyysvakuutusmaksu	0,57	4160
Tapaturmavakuutusmaksu (vuosi 2024)	0,70	4170

Työntekijän eläkemaksu alle 53-vuotiailla ja 63-vuotta täyttäneillä (yhdistyy Työansiopohjaiseen eläkemaksuun työnantajan palkkaperusteisen maksun kanssa)	7,15	
Työntekijän eläkemaksu 53-62-vuotiailla (Työansiopohjainen eläkemaksu)	8,65	
Työnantajan palkkaperusteinen maksu	16,8	4101
Työansiopohjainen eläkemaksu	23,50	
Eläkemenoperusteinen maksu keskimäärin	2,75	4102
Työkyvyttömyyseläkemaksu	0,90	
Em. ovat arvioita tulevista maksuista ja näihin voi tulla vielä muutoksia		

Sijaismäärärahoihin tulee arvioida viime vuosien perusteella realistinen määrärahatarve. Mahdollinen sijaismäärärahojen ylitys tulee kattaa oman osaston sisältä.

Korot

Korkomenot jatkava viime vuoden tapaan maltillista laskua. Virallisten ennusteiden mukaan vuonna 2025 3, 6 ja 12 kuukauden euribor-korkojen arvioidaan pysyvän noin 2,7-3,2 prosentissa. Pitkäaikaisten lainojen korkotaso on ollut korkea koko kuluvan vuoden verrattuna aikaisempiin lähivuosiin. Lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen korkomenot ovat kasvaneet merkittävästi aikaisempiin lähivuosiin verrattuna. Koron vaikutus tulee korostumaan uusissa investoinneissa, joihin tulee ottaa lainaa. Lisäksi koron nousu tulee näkymään kuntatodistuksissa eli kassalainassa. Tulevalle talousarviovuodelle on syytä laskea kokonaiskoroksi noin 3,5 % mutta sitä on hyvä tarkastella syksyllä ennen talousarvion lukitsemista.

Matkakulut ja hankinnat

Kaikki talousarvioon sisältyvät hankinnat tulee tarvittaessa perustella kirjallisesti. Virka-, koulutus- ja seminaarimatkoissa käytetään harkintaa niiden tarpeellisuudesta ja hyödynnetään tehokkaasti etäyhteyksiä. Talousarvion valmistelun yhteydessä tiedossa olevat matkat ja koulutukset tulee käydä läpi esihenkilön kanssa ja hakea niille hyväksyntä etukäteen. Esihenkilöiden toivotaan keskustelevan jo heti lomien jälkeen henkilökunnan kanssa koulutustarpeista, jotta tarve ja kustannukset voidaan arvioida budjettiin ja kirjata koulutussuunnitelmaan.

Ostopalvelut

Ostopalvelut tulee arvioida palveluittain eli yksilöidä ja laskea kohteittain. Pakollisista ostopalveluista tulee budjettiin merkitä mahdollisimman totuudenmukainen hinta (esim. tarkistaa hinta myyjältä, mikäli sopimus on voimassa vielä vuonna 2025). Kaikista valinnaisista osto- ja konsultointipalveluista tulee pidättäytyä. Kaikki talousarvioon varattavat ostopalvelumäärärahat tulee tarvittaessa perustella kirjallisesti.

Poistot

Poistoissa noudatetaan valtuuston 13.12.2012 § 68 hyväksymää poistosuunnitelmaa. Käytössä olevat poistoajat ajat löytyvät J:\talous\poistot

TILIKARTTA JA TALOUSARVION SYÖTTÄMINEN

Mahdollisten uusien, tilikartasta puuttuvien tilien käyttöönotosta tulee ottaa yhteyttä Kaisa Vääräkankaaseen (kaisa.vaarakangas@monetra.fi). Nykyistä tilikarttaa koskevat kehitysajatukset voi toimittaa hallintojohtajalle ja hallinnonsuunnittelijalle. Pienistä, kymmenissä tai sadoissa euroissa luettavista tileistä on tarpeen luopua ja yhdistää ko. tilit suurempaan kokonaisuuteen.

Arvonlisäveroa ei sisällytetä käyttötalous- ja investointiosan määrärahoihin lukuun ottamatta vähennysrajoitusten alaisia sekä vähennys-/palautusjärjestelmän ulkopuolisia toimintoja.

SITOVUUSTASO

Talousarvion sitovuustaso on osaston vuosikate. Rahoitustoimea tarkastellaan erillään hallinto-osastosta.

MUUTA

Sisäiset tulot ja menot budjetoidaan erillisille tileille (sisäiset tilit). Myyjien tulee ilmoittaa arvio palvelujen määrästä ostajille, erityisesti ruoka-, siivous- ja kiinteistöpalvelujen osalta, jotka ovat volyymiltaan suurimmat erät ja koskettavat useimpia yksiköitä. Sisäisiä eriä ovat lisäksi mm. valokopiot, konekeskuksen palvelut, rakennusten kunnossapitopalvelut sekä tilityserävuokrat (=urheilutalon vuokra).

Mikäli myyjä ei ole ilmoittanut hintaa vuodelle 2025, sisäisiä veloituksia arvioitaessa käytetään vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaisia lukuja, ellei ole tapahtunut toiminnallisia muutoksia (sama summa myyjällä ja ostajalla).

INVESTOINNIT

Vuoden 2025 investointien määrä pyritään pitämään maksimissaan noin miljoonassa eurossa. Jokainen osasto arvioi oman investointitarpeen.

Investointiosaan arvioidaan hankkeen talousarviovuonna tarvittava määräraha ilman arvonnalisäveroa. Lisäksi esitetään aiempina vuosina hankkeeseen käytetty määräraha ja suunnitelmavuosille arvioitu käyttötarve. Jos hanke viivästyy talousarvioon arvioidusta aikataulusta, tarvittava osa on otettava seuraavien vuosien talousarvioon. Perustelutietona esitetään investointihankkeen tai hankeryhmän kokonaiskustannusarvio.

Investointiosaan ei tule esittää alle 10.000 euron hankkeita. Investoinneilla tarkoitetaan sellaista käyttöomaisuutta (esineitä ja muita hyödykkeitä), jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena. Käyttöomaisuuden hankintameno on luetaan nimellishankintahinnan lisäksi esim. rahti- ja asennusmenot, jotka ovat tarpeen käyttövalmiuden aikaansaamiseksi, mutta ei ohjelmiston käyttöönoton vaatimaa koulutusta. Atk-laitteet budjetoidaan menoksi ao. yksikköön, ei investointiosaan. Sama koskee muita vastaavia pienehköjä hankintoja, jotka nekin täytyy kirjallisesti perustella.

Eri vastualueet voivat tehdä omat esityksensä investointiosaan kunnanjohtajalle ja tekniselle johtajalle 23.8.2024 mennessä.

AIKATAULU

Talousarvion ja -suunnitelman laatiminen on aikataulutettu alustavasti seuraavasti:

1. osaston talousarvioesitys lautakunnassa viim.	10.9.2024
2. kunnanhallitus ensimmäinen käsittely	17.9.2024
3. kunnanhallitus (TA-kokous)	5.11.2024
4. kunnanvaltuusto	14.11.2024

Talousarviokirjan laatimisesta ja koostamisesta ohjeistetaan erikseen sen työstämiseen osallistuvalla henkilöstölle. Jokainen osasto itse työstää oman osastonsa osion ellei toisin sovita.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta hallintokunnille toimitetaan strategian mukainen laadintaohje.

Osastot tekevät talousarvioesityksen vuodelle 2025 myös taloussuunnitelman vuosille 2026 sekä 2027. Tällä saadaan pitkäjänteisyyttä talousarviovuotta seuraaville vuosille. Taloussuunnitelman ei tarvitse olla niin yksityiskohtainen kuin talousarvio vuodelle 2025.

Taloussuunnitelmaan riittää yleisellä tasolla tulot, menot, poistot hallintokunnittain. Lisäksi on tärkeää, että hallintokunnat laativat taloussuunnitelmakausille investointiohjelman, jota päivitetään vuosittain ja näin saadaan jatkuvuutta ja suunnitelmallisuutta kasvatettua talousarviovuoden lisäksi taloussuunnitelmavuosille.

JAKELU

Hallinto-osasto

Minna Kärkkäinen
Ari Niskanen
Hanna Karppinen

Sivistysosasto

Tapani Karhu
Mauno Karjalainen
Riitta Korhonen

Anni Issakainen
Jenna Suutari
Jussi Tuovinen

Kaisu Kovalainen-Laitinen

Tekninen osasto

Matti Kaikkonen
Hannu Okkonen
Pentti Väänänen
Jaakko Kvist
Jaana Lämsä
Marianne Ojala
Anne Pekkala

Hyvinvointiosasto

Pauliina Rovio
Lotta Rajala
Tiina Vaattovaara
Jenna Leinonen
Hanna Tuhkanen
Tuulikki Leinonen

Toimistotiimi

Katri Karppinen
Tiina Kylmänen
Anne Mustonen
Anita Ukkola
Maija Kolehmainen
Minna Korhonen
Anu Leinonen
Helena Hiltunen